

Augļu un ogu audzētāji Latvijā kraujas malā

Nepieredzētās salnas pavasarī nodarījušas būtisku kaitējumu augļu un ogu audzētājiem, kas rezultēsies ne tikai ievērojami mazākās ražās, bet arī veicinās lielāku importu, tāpēc raisa jautājumus par nākotnes perspektīvām; nozare cer uz valsts atbalstu

Teksts **Māris Ķirsons**
 Ilustrācija **stock.adobe.com**

Lai arī precīzi zaudējumu (negūto ienākumu un zaudēto tirgus daļu) apmēri būs zināmi tikai pēc ražas novākšanas, tomēr pašlaik ir skaidrs, ka ražas būs būtiski mazākas, kas atstās ietekmi uz to saimnieku finansiālajām iespējām un daļu noteikti atgriezīs vairākus gadus attālā pagātnē. Latvijas Augļkopju asociācijas vadītāja Māra Rudzāte atzina, ka katram augļu un ogu audzētājam situācija atšķiras, jo katrā vietā salnas intensitāte bija atšķirīga, taču postījumu apmērs ir nepieredzēts. “Būtībā augļu un ogu dārzi maija sākumā, kad tie jau bija sākuši ziedēt, piedzīvoja vairākas dienas pēc kārtas ilgu salu, kad gaisa temperatūra bija negatīva,” uzsvēra M. Rudzāte. Viņas ieskatā, lielākie zaudētāji būšot saimnieki, kuriem augļkopība ir pamatbusiness.

25 gadus nepieredzēta situācija

“Situācija ir ļoti slikta, jo dārzi jau cieta no ziemas (bija sniegs, bet zeme nebija sasalusī, un augos notika bioloģiskie procesi, bet, iestājoties stipram salam, augi apsalā), savukārt pavasarī ļoti spēcīgas salnas ainu padarīja vēl bēdīgāku,” analizē LPKS Bal-

tijas ogu kompānija valdes locekle un SIA Very Berry valdes priekšsēdētāja Gundega Sauškina. Viņa norāda, ka tām saimniecībām, kurās nebija vai nestrādāja laistīšanas sistēmas, zaudējumu apmērs tuvosies 100%, bet tām, kurās izmantoja laistīšanas sistēmas, zaudējumu apmērs svārstīsies ap 70%. “Laistīšanas sistēma efektīvi strādā līdz mīnus septiņiem – astoņiem grādiem, jo pumpuru iekāļ ledū un tādējādi to pasargā, diemžēl ir vietas Latvijā, kur temperatūra noslidēja līdz mīnus 11 grādu atzīmei, kad arī laistīšanas sistēma nespēja glābt,” skaidro G. Sauškina. Viņa atzīst, ka daudzi dzērveņu un melleņu audzētāji pat īsti nezina, kā izdzīvot šādā situācijā. “Augļu koki un krūmi un to stādījumi ir jākopj, tie jāravē, jāmeslo, lai varētu cerēt uz ražu nākamgad, bet jārēķinās ar būtiski mazākiem ienākumiem, kas savukārt daudziem var liegt veikt šos darbus, jo nav, no kā finansēt, kas ir būtiski ražai nākotnē,” uzver G. Sauškina. Viņa stāsta, ka nozarē strādā 25 gadus, bet šāda situācija, kāda tā izveidojusies 2023. gadā, vēl nav pieredzēta.

“Zemnieki nevar nodrošināties pret šādām *force majeure* situācijām, ko izraisa daba, jo pret to nepalīdzēja pat laistīšanas sistēmas,” tā uz jautājumu, vai nākotnē no šādām klizmām var izvairīties, atbild G. Sauškina. M. Rudzāte norāda, ka ar mazākām ražām jārēķinās ne tikai upeņu, melleņu, dzērveņu, avenņu, bet tieši tāpat arī saldo ķiršu, bumbieru, ābolu segmentā, labāka situācija varētu būt tikai smiltsērķšķiem. Ābolu un bumbieru dārzos situācija varētu būt ļoti atšķirīga atkarībā no šķirnes un no tā, vai sala laikā augļu koki ziedēja, kā rezultātā zaudējumi varot būt ļoti lielā apmērā, sākot no

visiem 100%, beidzot pat ar pašreizējos apstākļos cerīgākajiem 25%. Kāda būs reālā situācija, to rādīšot vasaras vidus un vēl jo vairāk nogale, kad arī būs zināma reālā ābolu un bumbieru raža. Vienlaikus dārzu saimnieki prognozē, ka Skolas augļa programmai ābolu pietiks.

Zaudējumi ap 10 miljoniem eiro

Pēc augļu un ogu audzētāju provizoriskām aplēsēm šī gada pavasara salnas nodarītie zaudējumi lēšami aptuveni 10 miljonu eiro apmērā. “Ja salna iekrita ziedēšanas laikā, tad provizoriskā upeņu raža būs labi ja 30% no tās, kura varēja būt, un tas nozīmē, ka būs jāatkāpjas no iekarotajām pozīcijām tirgū,” skarbi secina LPKS *BIO Berries Latvia* valdes priekšsēdētājs Gundars Kārklīšs. Viņš savu sacīto pamato ar to, ka nebūs ogu un to pārstrādes produktu, kurus piegādāt ārvalstu pircējiem (tirgotājiem), kuri savukārt tos būs spiesti iegādāties no Latvijā strādājošo uzņēmumu konkurentiem ārzemēs. “Sekas būs jūtamas vairākus gadus, jo pieredze liecina, ka, lai atgūtu vienā gadā zaudēto, būs nepieciešami apmēram pieci gadi,” secina G. Kārklīšs. Gan viņš, gan citi augļu un ogu audzētāji prognozē, ka pavasara salnas radīto iztrūkumu Latvijas tirgū centīsies kompensēt ārvalstu audzētāji, ražotāji, bet tirgus pozīciju atgūšanai būs vajadzīgi gadi. “Līdz šim 90% no novāktajām upenēm eksportējām, bet šogad izkrītam no piegādātāju loka, un tagad jārunā ar ārvalstu partneriem, lai pēc gada varam atgriezties,” tā G. Kārklīšs. Viņš atzīst, ka pašreizējā situācijā ir liels risks pazaudēt ārvalstu klientus, kas būtībā ir dubultsitiens. Savukārt patērētājiem, vis-